

اثربخشی آموزش تصویرسازی ارتباطی (ایماگوتراپی) بر دیدگاه درکی و بخشودگی زنان آسیب‌دیده از خیانت زناشویی

صدرا علی‌پور^۱، المیرا اعزازی بجنوردی^۲، مونا هنرمند دربادام^۳، سحر موسوی^۴، زهرا

دشت‌بزرگی^{۵*}

^۱ استادیار، گروه معارف اسلامی، دانشکده علوم انسانی، واحد ماکو، دانشگاه آزاد اسلامی، ماکو، ایران
^۲ کارشناس ارشد، گروه مشاوره، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران
^۳ کارشناس ارشد، گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران
^۴ کارشناس ارشد، گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران
^۵ استادیار، گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران
* نویسنده مسئول: زهرا دشت‌بزرگی، استادیار، گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.
ایمیل: zahradb2000@yahoo.com

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۶/۱۰/۱۱

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۵/۱۱/۲۱

چکیده

مقدمه: خیانت زناشویی مسأله‌ای بسیار دردناک برای زوجها و خانواده‌ها به ویژه برای زنان می‌باشد. پژوهش حاضر با هدف تعیین اثربخشی آموزش تصویرسازی ارتباطی (ایماگوتراپی) بر دیدگاه درکی و بخشودگی زنان آسیب‌دیده خیانت زناشویی انجام شد. **روش کار:** این مطالعه نیمه تجربی با طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل بود. جامعه آماری همه زنان آسیب‌دیده خیانت زناشویی مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره شهر اهواز در سال ۱۳۹۴ بودند. مجموعاً ۳۰ زن با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب و به طور تصادفی در دو گروه هم‌تا (هر گروه ۱۵ نفر) جایگزین شدند. گروه مداخله ۸ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای آموزش تصویرسازی ارتباطی دریافت کردند و گروه کنترل هیچ درمانی دریافت نکردند. همچنین هر دو گروه "پرسشنامه دیدگاه درکی" "Perspective Taking Questionnaire" و "پرسشنامه بخشودگی" "Forgiveness Questionnaire" را در مراحل پیش‌آزمون و پس‌آزمون تکمیل کردند که پایایی آن‌ها به روش آلفای کرونباخ اندازه‌گیری شد. داده‌ها با کمک نرم‌افزار اسپاس اس نسخه ۲۱ تحلیل شدند.

یافته‌ها: بین گروه‌های آزمایش و کنترل در دیدگاه درکی و بخشودگی تفاوت معناداری وجود داشت. به عبارت دیگر، آموزش تصویرسازی ارتباطی به‌طور معناداری باعث افزایش دیدگاه درکی ($F = 888/48, P < 0/001$) و بخشودگی ($F = 847/30, P < 0/001$) زنان آسیب‌دیده خیانت زناشویی شد.

نتیجه‌گیری: آموزش تصویرسازی ارتباطی (ایماگوتراپی) باعث افزایش دیدگاه درکی و بخشودگی زنان آسیب‌دیده خیانت زناشویی شد. بنابراین، به مشاوران و درمانگران استفاده از روش آموزش تصویرسازی ارتباطی برای بهبود ویژگی‌های روانشناختی (به‌ویژه دیدگاه درکی و بخشودگی) زنان آسیب‌دیده خیانت زناشویی پیشنهاد می‌شود.

واژگان کلیدی: آموزش تصویرسازی ارتباطی، دیدگاه درکی، بخشودگی، زنان، خیانت زناشویی

تمامی حقوق نشر برای انجمن علمی پرستاری ایران محفوظ است.

مقدمه

روابط نامشروع کشیده می‌شوند تجربه مجدد صمیمیت فردی و جنسی است. چیزی که دیگر در زندگی مشترک آن را نمی‌یابند (۳). خیانت زناشویی روابط زناشویی را ویران می‌سازد و اثرات روانی زیادی از قبیل تنش، تحلیل رفتگی روانی، افسردگی و غیره را به همراه دارد (۴). بنابراین، درمانگران به جای تمرکز بر موضوع خیانت باید روی رابطه زناشویی تمرکز کنند. در نتیجه پس از افشای خیانت درمانگران باید به

خیانت زناشویی عمده‌ترین دلیلی است که زوجین برای طلاق به کلینیک‌های مشاوره خانواده مراجعه می‌کنند و مسأله‌ای بسیار دردناک برای زوجها و خانواده‌ها به ویژه زنان است و این امر نظام خانواده را تهدید می‌کند (۱). خیانت زناشویی به معنای برقراری ارتباط جنسی یک فرد متأهل با جنس مخالف خارج از چارچوب خانواده (یعنی غیر از همسر) است (۲). مهم‌ترین انگیزه زن و مرد متأهلی که به سوی

دنبال حل و فصل کردن، کنترل و درمان واکنش‌های پس‌آسیبی و افزایش دیدگاه درکی (Perspective taking) و بخشودگی (Forgiveness) در همسر آسیب‌دیده باشند (۵). دیدگاه درکی نوع خاصی از همدلی و گزاشی ذهنی است که به فرد جهت درک جایگاه و موقعیت دیگران کمک می‌کند و فرد می‌تواند خود را جای دیگران بگذارد (۶). دیدگاه درکی به عنوان یک مهارت بین‌فردی موفق و تبادل است که دارای دو مؤلفه تلاش شناختی جهت دریافت دیدگاه دیگران و درگیری جهت درک هیجانات دیگران می‌باشد (۷). افراد دارای دیدگاه درکی بالا توانایی بیشتری در برقراری تعاملات مثبت و سازنده، درک نیازها و علایق دیگران، کنترل هیجانات و برقراری روابط مناسب با دیگران هستند (۸). بخشودگی یکی از مهمترین راهکارهای بهبود روابط آسیب‌دیده است و سودمندی‌های درون‌فردی و بین‌فردی زیادی دارد. بخشودگی نه تنها پیامدهای مثبت فیزیکی، هیجانی، شناختی و ارتباطی برای فرد بخشنده فراهم می‌کند، بلکه باعث ترمیم روابط آسیب‌دیده می‌شود (۹). بخشودگی جایگاه ویژه‌ای در حوزه روانشناسی مثبت‌نگر به عنوان یک راه حل برای کاهش تأثیرات زیان‌بار خطاهای بین‌فردی و ایجاد سازگاری مثبت دارد (۱۰). بخشودگی یک انتخاب آزادانه برای رهاکردن انتقام و خشم نسبت به کسی است که باعث آزار شده و تلاش برای پاسخ سخاوتمندانه، دلسوزانه و همراه با مهربانی به آن شخص است. البته بخشودگی به معنای انکار، تبری، کوچک کردن یا فراموش کردن اشتباهات فرد دیگر نیست (۱۱). بخشودگی با کاهش پریشانی‌های روانشناختی و هیجانات منفی مثل خشم و رنجش و افزایش هیجانات مثبت ارتباط دارد (۱۲). زنان معمولاً به دلایل مختلف خیانت زناشویی همسر خود را تحمل می‌کنند و حاضر به ترک زندگی مشترک نیستند، اما نمی‌توانند آسیب‌های گذشته را فراموش کنند (۱۳). بنابراین، باید به دنبال راهکارهایی برای کاهش آسیب‌های ناشی از خیانت زناشویی بود و یکی از راهکارهای مؤثر در این زمینه آموزش تصویرسازی ارتباطی یا ایماگوتراپی (Imago Therapy training) است. آموزش تصویرسازی ارتباطی فرایندی است که ضمن دادن آگاهی و اطلاعات به زوجها آموزش می‌دهد از جنبه‌های ناخودآگاه روابط خود آگاه شوند و به جای حل سطحی تعارض‌های خود به بررسی ریشه‌های آن‌ها بپردازند (۱۴). نظریه تصویرسازی ارتباطی، نیازهای برآورده نشده را جراحی می‌نماید و مطرح می‌کند که همه افراد از لحاظ عاطفی مانند کودکانی هستند که به دنبال ارضای نیازهای بی‌پاسخ کودکی خود هستند. این نیازها در رابطه متعهدانه ازدواج تأثیر می‌گذارد و اگر این نیازها خودآگاه و یا برآورده نشوند می‌توانند، زوجین را به سمت جنگ و نزاع و ایجاد شکاف‌های عمیق پیش برند (۱۵). بر اساس این روش مراحل رشد دوران کودکی به‌ویژه روابط اولیه فرد با والدین بر روابط زناشویی تأثیر دارد. زیرا روابط زناشویی فقط یک فرایند آگاهانه نیست، بلکه بخش مهمی از آن ناخودآگاه بوده و نیاز به تکمیل مراحل ناتمام دوران کودکی و التیام زخم‌های عاطفی دارد (۱۶). در این روش همسران می‌توانند از طریق درک فرایندهای ناخودآگاه درباره خود و همسرانشان مهارت‌هایی برای التیام زخم‌های کودکی و ایجاد رفتارهای سالم یاد بگیرند و مجدداً به عشق و صمیمیت در رابطه زناشویی دست یابند (۱۷). پژوهش‌هایی درباره تأثیر آموزش تصویرسازی ارتباطی انجام شده است. برای مثال Muro و همکاران ضمن پژوهشی درباره درمان تصویرسازی ارتباطی و توسعه همدلی به این نتیجه رسیدند که آموزش

روش کار

پژوهش حاضر نیمه تجربی با طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل بود. جامعه آماری همه زنان آسیب‌دیده خیانت زناشویی مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره شهر اهواز در سال ۱۳۹۴ بودند. تعداد نمونه لازم برای انجام پژوهش‌های مداخله‌ای حداقل ۱۵ نفر برای هر گروه می‌باشد (۲۳). در نتیجه ۳۰ زن از همه مراکز با روش نمونه‌گیری در دسترس در مدت ۶ ماه (خرداد تا آبان) انتخاب و به طور تصادفی در گروه مساوی (هر گروه ۱۵ نفر) جایگزین شدند. معیارهای ورود به مطالعه شامل رضایت به شرکت در طرح،

نمره‌گذاری می‌شود. در این پرسشنامه دامنه نمرات بین ۰ تا ۸۰ می‌باشد و نمره بیشتر آزمودنی حاکی از دیدگاه درکی بالاتر است (۲۴). Long & Andrews رویایی همگرا این ابزار را با "پرسشنامه همدلی" Empathy Questionnaire را ۰/۶۷ اعلام کرد و پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ بر روی ۱۵۹ زوج متأهل ساکن ایالت یوجین ایالات متحده ۰/۹۴ گزارش کرد (۲۴). خجسته‌مهر و همکاران رویایی همگرا ابزار فوق را با "پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ" ENRICH Marital Satisfaction Questionnaire بر روی ۳۰۰ نفر از معلمان متأهل شهر اهواز ۰/۸۶ و در همان پژوهش پایایی آن را با روش بازآزمایی ۰/۹۳ گزارش کردند (۲۵). در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه فوق با روش آلفای کرونباخ بر روی ۳۰ نفر از زنان آسیب‌دیده خیانت زناشویی شهر اهواز ۰/۸۹ بدست آمد. "پرسشنامه بخشودگی" "Forgiveness Questionnaire" توسط Pollard و همکاران (۲۶) ساخته شد این ابزار دارای ۴۰ گویه است که با استفاده از مقیاس چهار درجه‌ای لیکرت (۱=اصلاً این طور نبود تا ۴=تقریباً همیشه این طور بود) نمره‌گذاری می‌شود. در این پرسشنامه دامنه نمرات بین ۴۰ تا ۱۶۰ می‌باشد و نمره بیشتر آزمودنی حاکی از بخشودگی بیشتر است. Pollard و همکاران رویایی همگرا این ابزار را با "مقیاس اخلاق رابطه‌ای" "Relational Ethics Scale" بر روی ۲۵۰ نفر از مردان و زنان دارای توانایی بخشش بالا و ۲۵۰ نفر از مردان و زنان دارای توانایی بخشش پایین ساکن آمریکا در سطح $P < 0/001$ معنادار بود و پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ بر روی ۳۴۲ نفر از مردان و زنان ۶۶ تا ۶۱ ساله ساکن آمریکا ۰/۹۳ گزارش کردند (۲۶). رستمی و همکاران پایایی پرسشنامه را با روش آلفای کرونباخ بر روی ۳۳۷ نفر از زنان و مردان متأهل شهر تهران ۰/۸۲ گزارش کردند (۲۷). در پژوهش حاضر پایایی با روش آلفای کرونباخ بر روی ۳۰ نفر از زنان آسیب‌دیده خیانت زناشویی شهر اهواز ۰/۸۵ کرونباخ بر روی ۳۰ نفر از زنان آسیب‌دیده خیانت زناشویی شهر اهواز ۰/۸۹ بدست آمد. لازم به ذکر است که داده‌ها در دو سطح توصیفی و استنباطی با کمک آزمون‌های T مستقل، کولموگروف-اسمیرنوف، M باکس، لوین و تحلیل کوواریانس چندمتغیری در نرم‌افزار اس پی اس نسخه ۲۱ تحلیل شد.

یافته‌ها

میانگین سنی شرکت‌کنندگان گروه آزمایش (۲/۴۸) \pm ۳۲/۲۷ و گروه کنترل (۲/۲۹) \pm ۳۳/۵۱ بود. همچنین در گروه آزمایش ۷ نفر دارای یک فرزند (۴۶/۶۷ درصد)، ۵ نفر دارای دو فرزند (۳۳/۳۳ درصد) و ۳ نفر دارای سه فرزند (۲۰ درصد) و در گروه کنترل ۸ نفر دارای یک فرزند (۵۲/۳۳ درصد)، ۵ نفر دارای دو فرزند (۳۳/۳۳ درصد) و ۲ نفر دارای سه فرزند (۱۳/۳۳ درصد) بودند. در جدول ۱ نتایج هم‌تا بودن گروه‌های آزمایش و کنترل در متغیرهای سن و مدت زمان گذشته از خیانت زناشویی بر اساس آزمون T مستقل ارائه شد.

داشتن سن ۲۵ تا ۴۰ سال، گذشت ۶ ماه تا یک سال از خیانت، عدم دریافت روش‌های درمانی (دارویی یا روانشناختی) و یا خدمات مشاوره‌ای در هیچ یک از گروه‌ها به‌طور همزمان با درمان، عدم بیماری روانی مانند افسردگی و غیره و عدم مصرف داروهای روانپزشکی بود. معیارهای خروج از مطالعه شامل عدم تمایل به همکاری، غیبت یک جلسه و پاسخ ناقص یا نامعتبر به پرسشنامه بود. روند اجرای پژوهش به این صورت بود که پس از مشخص شدن اعضای نمونه از آنان رضایت‌نامه کتبی شرکت در پژوهش گرفته شد و سپس به صورت تصادفی به دو گروه مداخله و کنترل تقسیم شدند و گروه مداخله ۸ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای (دو جلسه در هفته) آموزش تصویرسازی ارتباطی دریافت کرد و گروه کنترل در لیست انتظار برای آموزش قرار گرفتند. محتوای جلسات مداخله بر اساس نظریه Hendrix & Elliott به تفکیک جلسات به شرح زیر می‌باشد (۱۶). در جلسه اول ضمن برقراری تعامل با آزمودنی‌ها، اهداف و منطق آموزش تصویرسازی ارتباطی و نقش آن در ارتباط زوجین بیان شد. جلسه دوم به بررسی احساسات منفی و ناکامی‌های دوران کودکی، نحوه تأثیر آن‌ها بر روابط زناشویی، بررسی و مقایسه ویژگی‌های همسر با تصویر ذهنی خود و متقابلاً بررسی و مقایسه ویژگی‌های خود با تصویر ذهنی همسر اختصاص داده شد. جلسه سوم آشنایی با ویژگی‌های مثبت و مطلوب افراد مهم زندگی خود و همسر، آشنایی با عقاید همسر، بررسی شرایط پیشرفت در روابط زوجی و شیوه‌های یافتن وجوه مشترک با همسر آموزش داده شد. جلسه چهارم ابراز و تخلیه خشم در یک محیط امن و سازنده با هدف کاهش رنج گذشته و التیام زخم‌های عاطفی آموزش داده شد. جلسه پنجم به نحوه بیان ویژگی‌های مثبت و منفی همسر، ایجاد تعهد مشترک، افزایش صمیمیت و ارضای نیازهای خود و همسر اختصاص داده شد. جلسه ششم به تجدید خاطرات عاشقانه و بهبود روابط با هدف افزایش صمیمیت و التیام زخم‌های عاطفی، تعیین نیازها و آرزوهای برآورده نشده و انجام فعالیت‌های لذت‌بخش و تفریحی اختصاص داده شد. جلسه هفتم یادگیری رفتارهای جدید، افزایش و احساس شادی و پیوند عاطفی بین زوجین و شیوه بیان درخواست‌ها و ارضای نیازها آموزش داده شد. جلسه هشتم ضمن تأکید جهت حفظ و تداوم رابطه و ایجاد تغییرات مثبت، به جمع‌بندی و مرور جلسات و راهبردهای یادگرفته شده اختصاص داده شد. همچنین در پایان هر جلسه به گروه آزمایش تکلیفی داده شد و در آغاز جلسه بعد مرور و به آن‌ها بازخورد سازنده داده شد. لازم به ذکر است که پس از بیان اصل رازداری و محرمانه ماندن اطلاعات شخصی، داده‌ها در مراحل پیش‌آزمون و پس‌آزمون با کمک پرسشنامه‌های زیر جمع‌آوری شدند. "پرسشنامه دیدگاه درکی" "Perspective Taking Questionnaire" توسط Long & Andrews ساخته شد. این ابزار دارای ۲۰ گویه است که با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (۰=کاملاً موافقم تا ۴=کاملاً مخالفم)

جدول ۱: مقایسه میانگین گروه‌های آزمایش و کنترل ویژگی‌های جمعیت شناختی

متغیرها	گروه‌ها		P-value
	گروه آزمایش	گروه کنترل	
سن	میانگین	میانگین	P < ۰/۸۲۳
	انحراف معیار	انحراف معیار	
مدت زمان (ماه)	میانگین	میانگین	P < ۰/۴۷۶
	انحراف معیار	انحراف معیار	

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار نمره‌های دیدگاه درکی و بخشودگی گروه‌های آزمایش و کنترل در مراحل پیش‌آزمون و پس‌آزمون

گروه‌ها	تعداد	دیدگاه درکی				بخشودگی			
		پیش‌آزمون		پس‌آزمون		پیش‌آزمون		پس‌آزمون	
		SD	M	SD	M	SD	M	SD	M
آزمایش	۱۵	۷/۲۱	۴۸/۱۷	۷/۱۸	۸۴/۱۳	۷/۹	۹۳/۸۰	۷/۵۳	۹۳/۸۰
کنترل	۱۵	۳/۱۱	۴۰/۸۹	۳/۲۵	۸۵/۵۱	۷/۸۱	۸۴/۴۷	۷/۶۹	۸۴/۴۷

جدول ۳: نتایج آزمون چندمتغیری بر بررسی تأثیر آموزش تصویرسازی ارتباطی بر دیدگاه درکی و بخشودگی

نام آزمون‌ها	مقدار	آماره F	P-value	اندازه اثر
آزمون اثر پیلایی	۰/۷۶۳	۳۵/۴۵۴	$P < ۰/۰۰۱$	۰/۷۶۳
آزمون لامبدای ویلکز	۰/۲۳۷	۳۵/۴۵۴	$P < ۰/۰۰۱$	۰/۷۶۳
آزمون اثر هتلینگ	۳/۲۲۳	۳۵/۴۵۴	$P < ۰/۰۰۱$	۰/۷۶۳
آزمون بزرگترین ریشه روی	۳/۲۲۳	۳۵/۴۵۴	$P < ۰/۰۰۱$	۰/۷۶۳

جدول ۴: نتایج تحلیل کواریانس چندمتغیری آموزش تصویرسازی ارتباطی بر متغیرهای دیدگاه درکی و بخشودگی

منبع اثر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین تغییرات	آماره F	P-value	اندازه اثر
دیدگاه درکی						
پیش‌آزمون	۳۰۹/۸۷۸	۱	۳۰۹/۸۷۸	۷۸/۷۳۴	$P < ۰/۰۰۱$	۰/۶۸۰
گروه	۱۹۲/۴۰۹	۱	۱۹۲/۴۰۹	۴۸/۸۸۸	$P < ۰/۰۰۱$	۰/۵۶۹
واریانس خطا	۱۱۰/۲۰۸	۲۸	۳/۹۳۶			
بخشودگی						
پیش‌آزمون	۴۲۶۳/۳۲۵	۱	۴۲۶۳/۳۲۵	۱۲۷/۹۹۴	$P < ۰/۰۰۱$	۰/۷۷۶
گروه	۱۰۲۷/۴۷۵	۱	۱۰۲۷/۴۷۵	۳۰/۸۴۷	$P < ۰/۰۰۱$	۰/۴۵۵
واریانس خطا	۲۶۱۱۴/۲۵۶	۲۸	۳۳/۳۰۹			

دیگر، نتایج نشان داد گروه‌های مداخله و کنترل حداقل در یکی از متغیرهای دیدگاه درکی و بخشودگی تفاوت معناداری دارند ($P < ۰/۰۰۱$)، همچنین با توجه به مقدار مجذور اتای آزمون لامبدای ویلکز (۰/۷۶۳) می‌توان تعیین کرد که متغیرهای مستقل ۷۶/۳ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند. در جدول ۴ نتایج تحلیل کواریانس چندمتغیری با کنترل اثر پیش‌آزمون برای بررسی تأثیر آموزش تصویرسازی ارتباطی بر متغیرهای دیدگاه درکی و بخشودگی ارائه شد.

بر اساس نتایج جدول ۴، گروه اثر معناداری بر نمرات پس‌آزمون داشته است که با در نظر گرفتن اندازه اثر می‌توان گفت ۵۶/۹ درصد تغییرات دیدگاه درکی و ۴۵/۵ درصد تغییرات بخشودگی ناشی از تأثیر آموزش تصویرسازی ارتباطی است. در نتیجه آموزش تصویرسازی به‌طور معناداری باعث افزایش دیدگاه درکی ($F = ۴۸/۸۸۸, P < ۰/۰۰۱$) و بخشودگی ($F = ۳۰/۸۴۷, P < ۰/۰۰۱$) زنان آسیب‌دیده خیانت زناشویی شد.

بحث

این پژوهش با توجه به اثربخشی آموزش تصویرسازی ارتباطی (ایماگو تراپی) بر دیدگاه درکی و بخشودگی زنان آسیب‌دیده خیانت زناشویی انجام شد. نتایج نشان داد که آموزش تصویرسازی ارتباطی بر افزایش معنادار دیدگاه درکی و بخشودگی زنان آسیب‌دیده خیانت زناشویی مؤثر بود. نتایج پژوهش در زمینه تأثیر آموزش

بر اساس نتایج جدول ۱، بین گروه‌های آزمایش و کنترل در متغیرهای سن ($T = -۰/۴۳۱, P < ۰/۸۲۳$) و مدت زمان گذشته از خیانت زناشویی به ماه ($T = -۰/۷۷۳, P < ۰/۴۷۶$) تفاوت معناداری وجود ندارد. در جدول ۲ تعداد نمونه، میانگین و انحراف معیار دیدگاه درکی و بخشودگی گروه‌های آزمایش و کنترل در مراحل پیش‌آزمون و پس‌آزمون ارائه شد.

بر اساس نتایج جدول ۲، در مرحله پس‌آزمون میانگین دیدگاه درکی و بخشودگی گروه آزمایش (آموزش تصویرسازی ارتباطی) در مقایسه با گروه کنترل افزایش بیشتری داشت. پیش از تحلیل داده‌ها با روش تحلیل کواریانس چندمتغیری، پیش فرض‌های روش تحلیل بررسی شد. نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای دیدگاه درکی و بخشودگی در گروه‌های آزمایش و کنترل معنادار نبود که این یافته حاکی از برقراری فرض نرمال بودن بود ($P < ۰/۲۰۰$). همچنین نتایج آزمون M باکس معنادار نبود که حاکی از برقراری فرض برابری ماتریس‌های کواریانس بود ($P < ۰/۸۲۷$). علاوه بر آن، نتایج آزمون لوین برای متغیرهای دیدگاه درکی ($P < ۰/۴۶۱$) و بخشودگی ($P < ۰/۴۴۵$) معنادار نبود که حاکی از برقراری فرض برابری واریانس‌ها بود. در جدول ۳ نتایج آزمون چندمتغیری برای بررسی تأثیر متغیر مستقل (آموزش تصویرسازی ارتباطی) بر متغیرهای وابسته (دیدگاه درکی و بخشودگی) ارائه شد.

بر اساس نتایج جدول ۳، هر چهار آزمون حاکی از تأثیر آموزش تصویرسازی ارتباطی حداقل بر یکی از متغیرهای وابسته بود. به عبارت

Gelhart & (۳۰) می‌توان گفت آموزش تصویرسازی ارتباطی باعث بهبود توانایی به تعویض انداختن احساسات ناخوشایند، توانایی درگیر شدن، کنترل یا گریز از یک هیجان منفی به صورت مناسب می‌شود که این امر خود باعث تعدیل هیجانات منفی و افزایش هیجانات خوشایند می‌شود. همچنین آموزش تصویرسازی ارتباطی به زنان آسیب‌دیده خیانت زناشویی فرصتی برای بازسازی مجدد ارتباط داد و اعتماد مجدد به همسر را تقویت کرد که این امر توانایی بخشش زنان آسیب‌دیده را افزایش داد. آموزش تصویرسازی ارتباطی به زنان آسیب‌دیده از خیانت زناشویی، تصویرسازی ارتباطی مناسب را در خلال دوره‌های درد و رنج، ناامیدی یا شکست آموزش داد. همچنین به آنان آموزش داده شد با خودداری از سخت‌گیری نسبت به همسر و با کاهش جنبه‌های نامطلوب و ناخودآگاه فردی، گذشت را که مانع از رفتارهای نامناسب در زندگی زناشویی می‌شود را به طور جدی تقویت کنند و با دادن پاسخ مثبت و بازسازی اعتماد، گذشت بیشتری نسبت به هم ارائه دهند که این عوامل باعث افزایش بخشودگی در زنان آسیب‌دیده خیانت زناشویی می‌شود.

نتیجه‌گیری

نتایج نشان داد که آموزش تصویرسازی ارتباطی (ایماگوتراپی) در افزایش معنادار دیدگاه درکی و بخشودگی زنان آسیب‌دیده خیانت زناشویی مؤثر بود. بنابراین، پیشنهاد می‌شود مشاوران و درمانگران از روش آموزش تصویرسازی ارتباطی برای بهبود ویژگی‌های روانشناختی (به‌ویژه دیدگاه درکی و بخشودگی) زنان آسیب‌دیده خیانت زناشویی استفاده کنند. مهم‌ترین محدودیت‌های پژوهش فراهم نبودن شرایط برای اجرای پیگیری، استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس و احتمال ارائه پاسخ‌های غیرواقعی توسط شرکت‌کنندگان بود. محدودیت دیگر، محدود شدن نمونه آن به زنان آسیب‌دیده خیانت زناشویی شهر اهواز بود که باید در تعمیم نتایج احتیاط کرد.

سپاسگزاری

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی خانم سحر موسوی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز با راهنمایی دکتر زهرا دشت‌بزرگی می‌باشد که در تاریخ ۱۳۹۵/۰۶/۲۹ و با شماره ۱۸۰۵۹۴۲۰۷۰۶۲۰۷ و با شماره نامه کد اخلاق ۹۵۳۶۲۴۵۱۰ ثبت شده است. در پایان از مراکز مشاوره شهر اهواز و کلیه شرکت‌کنندگان جهت همکاری با پژوهشگر صمیمانه تشکر و قدردانی می‌شود.

تصویرسازی ارتباطی بر افزایش دیدگاه درکی با نتایج پژوهش‌های (۱۵، ۱۹، ۲۰، ۲۸) همسو بود. برای مثال نتایج مطالعه‌ای نشان داد که آموزش تصویرسازی ارتباطی باعث رشد همدلی زوج‌های جوان شد (۱۵). در پژوهشی دیگر طایی و همکاران گزارش کردند آموزش تصویرسازی ارتباطی باعث افزایش نگرش به عشق زوجین مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره نفت اهواز شد (۲۸). همچنین اصلانی و همکاران ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند آموزش تصویرسازی ارتباطی باعث افزایش نمره کلی کیفیت روابط زناشویی زوج‌های مراجعه‌کننده به مرکز مشاوره خانواده و ابعاد خشنودی در ارتباط، میزان سپری کردن زمان زوج‌ها با یکدیگر و مدیریت تعارض و کاهش ابعاد احتمال جدایی و فراوانی اختلاف شد (۱۹). با اینکه جامعه این پژوهش (زنان آسیب‌دیده خیانت زناشویی) با جامعه پژوهش‌های قبلی (زوج‌های فاقد خیانت زناشویی) تفاوت عمده‌ای دارد، اما نتیجه این پژوهش با نتیجه پژوهش‌های قبلی همسو بود که در تبیین آن می‌توان گفت هنگامی که یک روش آموزشی و درمانی (تصویرسازی ارتباطی) از پشتوانه نظری و پژوهشی مناسبی برخوردار باشد، می‌تواند در بهبود ویژگی‌های روانشناختی گروه‌های مختلف از جمله همدلی زنان آسیب‌دیده خیانت زناشویی مؤثر باشد. در تبیین این یافته بر مبنای نظریه Hendrix & Elliott (۱۶) می‌توان گفت آموزش تصویرسازی ارتباطی به زنان کمک می‌کند تا با درک فرآیندهای ناخودآگاه خود، مهارت‌هایی را برای التیام زخم‌های گذشته و جداسازی روابط زناشویی از تأثیرات گذشته بدست آورند. در نتیجه شرایط درک همدلی، ایجاد ارتباط سالم و ابراز سازنده خشم و احساسات منفی فراهم می‌شود. همچنین راهبردهای آموزش رفتارهای ارتباطی زمینه را برای افزایش صمیمیت و ارتباط سازنده فراهم می‌کنند که این عوامل باعث بهبود دیدگاه درکی زنان آسیب‌دیده خیانت زناشویی می‌شوند. تبیین دیگر اینکه آموزش تصویرسازی ارتباطی، پریشانی ناشی از تجارب منفی را تعدیل و به زنان کمک کرد تا ماهیت ناراضی‌تی خود را بهتر بشناسند و با عاطفه مثبت واکنش نشان دهند که این امر نخست باعث افزایش همدلی و صمیمیت زناشویی و تسهیل پاسخ‌دهی به احساسات همسر و در نهایت باعث افزایش دیدگاه درکی زنان آسیب‌دیده خیانت زناشویی می‌شود. نتایج پژوهش در زمینه تأثیر آموزش تصویرسازی ارتباطی بر افزایش بخشودگی با نتایج پژوهش Ardalani (۲۹) همسو بود. Ardalani در پژوهشی به این نتیجه رسید که آموزش ایماگوتراپی باعث افزایش معنادار تمایل به بخشش در زوجین خیانت‌دیده مراجعه‌کننده به دادگستری شهر اصفهان شد (۲۹). در تبیین این یافته بر مبنای نظر Schmidt

References

1. Starratt VG, Weekes-Shackelford V, Shackelford TK. Mate value both positively and negatively predicts intentions to commit an infidelity. *Pers Res Indivi Differ.* 2017;104:18-22. DOI: /10.1016/j.paid.2016.07.028
2. Brewer G, Abell L. Machiavellianism and sexual behavior: Motivations, deception and infidelity. *Pers Res Indivi Differ.* 2015;74:186-91. DOI: /10.1016/j.paid.2014.10.028
3. Stieglitz J, Gurven M, Kaplan H, Winking J. Infidelity, jealousy, and wife abuse among Tsimane forager-farmers: Testing evolutionary hypotheses of marital conflict. *Evol Hum Behav.* 2012;33(5):438-48. DOI:

- [/10.1016/j.evolhumbehav.2011.12.006](#) PMID: [23459748](#)
4. Loudová I, Janiš K, Haviger J. Infidelity as a Threatening Factor to the Existence of the Family. *Procedia Soc Behav Sci.* 2013;106:1462-9. DOI: [/10.1016/j.sbspro.2013.12.164](#)
 5. Welton GL, Hill PC, Seybold KS. Forgiveness in the Trenches: Empathy, Perspective Taking, and Anger. *J Psychol Christian.* 2008;27(2).
 6. Martin J, Sokol BW, Elfers T. Taking and Coordinating Perspectives: From Prereflective Interactivity, through Reflective Intersubjectivity, to Metareflective Sociality. *Hum Dev* 2008;51(5-6):294-317. DOI: [/10.1159/000170892](#)
 7. Tuller HM, Bryan CJ, Heyman GD, Christenfeld NJS. Seeing the other side. *J Exper Soc Psychol.* 2015;59:18-23. DOI: [/10.1016/j.jesp.2015.02.003](#)
 8. Long MR, Horton WS, Rohde H, Sorace A. Individual differences in switching and inhibition predict perspective-taking across the lifespan. *Cognition.* 2018;170:25-30. DOI: [/10.1016/j.cognition.2017.09.004](#) PMID: [28934605](#)
 9. Tan JH, Luan S, Katsikopoulos K. A signal-detection approach to modeling forgiveness decisions. *Evol Hum Behav.* 2017;38(1):27-38. DOI: [/10.1016/j.evolhumbehav.2016.06.004](#)
 10. Ferrell B, Otis-Green S, Baird RP, Garcia A. Nurses' responses to requests for forgiveness at the end of life. *J Pain Symptom Manage.* 2014;47(3):631-41. DOI: [/10.1016/j.jpainsymman.2013.05.009](#) PMID: [23880586](#)
 11. Tuck I, Anderson L. Forgiveness, flourishing, and resilience: the influences of expressions of spirituality on mental health recovery. *Issues Ment Health Nurs.* 2014;35(4):277-82. DOI: [/10.3109/01612840.2014.885623](#) PMID: [24702212](#)
 12. Macaskill A. Differentiating Dispositional Self-Forgiveness from Other-Forgiveness: Associations with Mental Health and Life Satisfaction. *J Soc Clin Psychol* 2012;31(1):28-50. DOI: [/10.1521/jscp.2012.31.1.28](#)
 13. Leeker O, Carlozzi A. Effects of sex, sexual orientation, infidelity expectations, and love on distress related to emotional and sexual infidelity. *J Marital Fam Ther.* 2014;40(1):68-91. DOI: [/10.1111/j.1752-0606.2012.00331.x](#) PMID: [25059413](#)
 14. Hosseini HM, Movahedi A. Imago Therapy: A Strategy to Improve Couples Lovemaking. *Medit J Soc Sci.* 2016. DOI: [/10.5901/mjss.2016.v7n4S1p242](#)
 15. Muro L, Holliman R, Luquet W. Imago Relationship Therapy and Accurate Empathy Development. *J Coup Relat Ther.* 2015;15(3):232-46. DOI: [/10.1080/15332691.2015.1024373](#)
 16. Hendrix H, Elliott R. An orientation to imago relationship therapy. *Nashville Omen.* 2008;7(23):37-48.
 17. Sharafi MG, Zadeh FA. Evaluation of Effectiveness Imago Relationship Therapy on Fear of Negative Evaluation in Betrayed Couples Divorce in Shiraz. *Int J Psychol Behav Sci.* 2017;7(4):103-6.
 18. Weigle J. The impact of participating in an Imago Therapy workshop on marital satisfaction. Minneapolis, Minnesota: Walden University; 2006.
 19. Aslani K, Jamae M, Rajabi G. [The effectiveness of imago relationship therapy on quality of marital relationship in couples]. *J Appl Psychol.* 2016;9(4):37-53.
 20. Sadat Fatemi M, Karbalai Mohammad Meygoni A, Kakavand A. [The effect of Imago Therapy on marital intimacy among couples]. *Know Res Appl Psycho.* 2015;17(1):51-9.
 21. Honaparvaran N. [The efficacy of Acceptance and Commitment Therapy (ACT) on forgiveness and marital adjustment among women damaged by marital infidelity]. *J Woman Soc.* 2014;5(19):135-50.
 22. Gholampour ME, Abdollahzadeh H, Amirshahi M, Sanagoo A. Relationship between Personality Traits, Early Maladaptive Patterns, Optimism and Pessimism with Justification of Infidelity in Married Couples. *Iranian J Psychiat Nurs.* 2017;5(2):8-14. DOI: [/10.21859/ijpn-05022](#)
 23. Delavar A. [Theoretical and Practical Research in the Humanities and Social Sciences]. 7th ed. Tehran: Roshd Publisher; 2008.
 24. Long EC, Andrews DW. Perspective taking as a predictor of marital adjustment. *J Pers Soc Psychol.* 1990;59(1):126-31. DOI: [/10.1037/0022-3514.59.1.126](#)
 25. Khojastehmehr R, Sobhani-Joo S, Rajabi G. [Direct and indirect effect of perspective-taking on marital quality: Testing a mediation model]. *J Psychol Christian.* 2014;8(32):129-51.
 26. Pollard MW, Anderson RA, Anderson WT, Jennings G. The development of a family forgiveness scale. *J Fam Ther.* 1998;20(1):95-109. DOI: [/10.1111/1467-6427.00070](#)
 27. Rostami M, Abdi M, Heidary H. [Childhood abuse and the amount of forgiveness in married individuals]. *J Thought Behav Clin Psychol.* 2014;8(32):77-88.
 28. Tae S, Neisi A, Attari Y. [Investigation the effectiveness of group imago therapy training (relation therapy) on attitude to loving couples referred to counseling center of Naft Ahvaz]. *New Find Psychol.* 2012;7(2):37-48.
 29. Ardalani L. [The effectiveness of imago therapy (imago relationship therapy) on the level of tendency to forgiveness in couples who were hurt by marital betrayals that referring to the judiciary department of Isfahan in the Winter 2014]. Marvdasht, Iran: Islamic Azad University of Marvdasht; 2015.
 30. Schmidt CD, Gelhert NC. Couples Therapy and Empathy. *Fam J.* 2016;25(1):23-30. DOI: [/10.1177/1066480716678621](#)

Effectiveness of Imago Therapy Training on Perspective Taking and Forgiveness in Females Damaged by Marital Infidelity

Sadra Alipour¹, Elmira Ezazi Bojnourdi², Mona Honarmand Dorbadam³,
Sahar Moosavi⁴, Zahra DashtBozorgi^{5,*}

¹ Assistant Professor, Department of Islamic Education, Faculty of Human Sciences, Maku Branch, Islamic Azad University, Maku, Iran

² MA, Department of Psychology, Faculty of Human Sciences, Neyshabour Branch, Islamic Azad University, Neyshabour, Iran

³ MA, Department of Counseling, Faculty of Human Sciences, University of Kharazmi, Tehran, Iran

⁴ MA, Department of Psychology, Faculty of Human Sciences, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran

⁵ Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Human Sciences, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran

* **Corresponding author:** Zahra DashBozorgi, Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Human Sciences, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran. E-mail: zahradb2000@yahoo.com

Received: 09 Feb 2017

Accepted: 01 Jan 2018

Abstract

Introduction: Marital infidelity is a critical problem for couples and families, especially for females. This research aimed at determining the effectiveness of Imago Therapy training on perspective taking and forgiveness among females damaged by marital infidelity.

Methods: This semi-experimental study was conducted with a pre-test and post-test. The statistical population included all females damaged by marital infidelity that had referred to counseling centers of Ahvaz city during year 2015. In total, 30 females were selected by the convenience sampling method and were randomly assigned to 2 groups (each group with 15 individuals). The intervention group received Imago Therapy training for 8 sessions of 90 minutes. The control group, however, did not receive any treatment. Both groups completed the "Perspective Taking Questionnaire" and "Forgiveness Questionnaire" in the pre-test and post-test steps. The reliability of both questionnaires were determined by Cronbach's alpha. Data were analyzed by the SPSS 21 software.

Results: The findings showed a significant difference between the experimental and control groups on perspective taking and forgiveness. In this respect, Imago Therapy training significantly increased perspective taking ($F = 48.888, P \leq 0.001$) and forgiveness ($F = 30.847, P \leq 0.001$) in females damaged by marital infidelity ($P < 0.05$).

Conclusions: This study showed that Imago Therapy training increases perspective taking and forgiveness in females damaged by marital infidelity. Therefore, it is suggested for counselors and therapists to use this therapy to enhance psychological characteristics (especially perspective taking and forgiveness) of females damaged by marital infidelity.

Keywords: Imago Therapy, Perspective Taking, Forgiveness, Women, Marital Infidelity